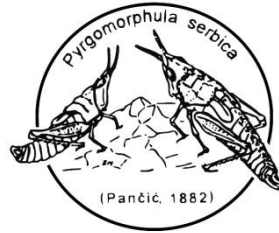

**ENTOMOLOŠKO DRUŠTVO SRBIJE
ENTOMOLOGICAL SOCIETY OF SERBIA**

**XIV SIMPOZIJUM ENTOMOLOGA SRBIJE 2023
sa međunarodnim učešćem**

Zbornik rezimea

**XIV SYMPOSIUM OF SERBIAN ENTOMOLOGISTS 2023
with international participation**

Book of Abstracts

Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Novom Sadu
Novi Sad 13-16 septembar 2023 / September, 13th-16th 2023

Organizatori/ Organizers

Entomološko Društvo Srbije
Entomological Society of Serbia

Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija
Ministry of Science, Technological Development and Innovation

Poljoprivredni fakultet, Univerzitet u Novom Sadu
Faculty of Agriculture, University of Novi Sad

Organizacioni odbor/ Organizing Committee

Prof. dr Aleksandra Konjević
Doc. dr Mihaela Kavran
Dr Željko Milovac
Dr Filip Franeta
Dr Dejan V. Stojanović
Vid Srđić

Naučni odbor skupa/ Scientific committee

Dr Radmila Petanović, redovni član SANU; Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Beogradu
Dr Željko Tomanović, dopisni član SANU; Biološki fakultet Univerziteta u Beogradu
Dr Aleksandra Popović, vanredni profesor, Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Novom Sadu
Dr Aleksandra Konjević, vanredni profesor, Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Novom Sadu
Dr Snežana Radenković, redovni profesor, Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Novom Sadu
Dr Anđa Radonjić, vanredni profesor, Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Beogradu
Dr Biljana Vidović, vanredni profesor, Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Beogradu
Dr Ivana Živić, redovni profesor, Biološki fakultet Univerziteta u Beogradu
Dr Oliver Krstić, viši naučni saradnik, Institut za zaštitu bilja i životnu sredinu, Beograd
Dr Jelica Lazarević, naučni savetnik, Institut za biološka istraživanja „Siniša Stanković“, Beograd
Dr Ljubiša Stanisavljević, redovni profesor, Biološki fakultet Univerziteta u Beogradu
Dr Milka Glavendekić, redovni profesor, Šumarski fakultet Univerziteta u Beogradu
Dr Jovan Dobrosavljević, asistent sa doktoratom, Šumarski fakultet Univerziteta u Beogradu
Dr Katarina Bjelanović, docent, Biološki fakultet Univerziteta u Beogradu
Dr Petar Kljajić, naučni savetnik, Institut za zaštitu bilja i životnu sredinu, Beograd
Dr Slobodan Makarov, redovni profesor, Biološki fakultet Univerziteta u Beogradu
Dr Snežana Pešić, redovni profesor, Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Kragujevcu
Dr Vesna Perić Mataruga, naučni savetnik, Institut za biološka istraživanja „Siniša Stanković“, Beograd
Dr Vesna Perišić, docent, Poljoprivredni fakultet u Kruševcu, Univerzitet u Nišu
Dr Vladimir Žikić, redovni profesor, Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Nišu
Dr Snežana Tomanović, naučni savetnik, Institut za medicinska istraživanja Univerziteta u Beogradu
Dr Dejan Stojanović, viši naučni saradnik, Institut za nizijsko šumarstvo i životnu sredinu u Novom Sadu

Izdavač/ Publisher

Entomološko Društvo Srbije

Priprema teksta/ Computer layout

Vid Srđić

Godina izdavanja/ Year of publication

2023

Sreda/Wednesday, 13. septembar 2023

**Poljoprivredni fakultet, Univerzitet u Novom Sadu
Trg Dositeja Obradovica 8, Novi Sad**

9:00-10:00	Registracija učesnika/Registration of participants
10:00-10:15	OTVARANJE SIMPOZIJUMA/OPENING CEREMONY
	sala P1, prizemlje
	Prof. dr Aleksandra Konjević , predsednik UO Entomološkog društva Srbije Prof. dr Branko Čupina , Prodekan za nauku i međunarodnu saradnju Poljoprivrednog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu
10:15–12:00	Sekcija 1: Prirodni neprijatelji insekata/ Natural enemies of insects
	Predsedavajući/ Chairperson: Vladimir Žikić, Korana Kocić
	sala P1
10:15-10:35	Plenarno predavanje/Plenary session - Francesco Tortorici, Luciana Tavella: CLASSICAL BIOLOGICAL CONTROL OF <i>HALYOMORPHA HALYS</i> AND <i>DROSOPHILA SUZUKII</i>: RESULTS OF NATIONAL ACTIONS AND SITUATION IN ITALY
10:35-10:50	Predavanje po pozivu/Invited lecture - Marina Dervišević, Aleksandar Stojanović, Draga Graora: DIVERZITET PARAZITOIDA ŠTITASTIH VAŠI (HEMIPTERA: COCCIDAE) U SRBIJI
10:50-11:05	Korana Kocić, Anđeljko Petrović, Alf Tore Mjós, Željko Tomanović: FAUNA PARAZITOIDNIH OSA NORVEŠKE (HYMENOPTERA: BRACONIDAE: APHIDIINAE): NOVE VRSTE ZA NORVEŠKU I POTENCIJALNO NOVE VRSTE ZA NAUKU
11:05-11:20	Marija Milošević, Aleksandar Stojanović, Draga Graora: DIVERZITET ENTOMOFAGA <i>PULVINARIA VITIS</i> (L.) (HEMIPTERA: COCCIDAE) U VINOGRADU SA I BEZ PRIMENE INSEKTICIDA
11:20-11:35	Aleksandra Konjević, Verna Brdar, Sandra Senji, Nikola Laćarac, Miloš Petrović, Francesco Tortorici, Luciana Tavella: PRELIMINARNO ISTRAŽIVANJE PRIRODNIH NEPRIJATELJA STENICA U SRBIJI
11:35-11:50	Maja Lazarević, Aleksandra Trajković, Saša S. Stanković, Marijana Ilić Milošević, Darija Milenković, Vladimir Žikić: PRELIMINARNO ISTRAŽIVANJE ROD <i>MICROGASTER LATREILLE</i> (HYMENOPTERA: BRACONIDAE: MICROGASTRINAE) U SRBIJI
11:50-12:00	Diskusija/ Discussion
12:00-12:30	Pauza za kafu / Coffee break
12:30-14:00	Sekcija 2: Invazivne insekatske vrste i klimatske promene/ Invasive insect species and climate change
	Predsedavajući/ Chairperson: Saša S. Stanković, Oliver Krstić
	sala P1
12:30-12:45	Ankica Sarajlić, Ivana Majić, Toni Kujundžić, Mato Drenjančević: PREGLED STANJA VRSTE <i>SCAPHOIDEUS TITANUS</i> NA PODRUČJU VINOGORJA SRIJEM U REPUBLICI HRVATSKOJ
12:45-13:00	Jelena Jović, Oliver Krstić, Tatjana Cvrković, Miljana Jakovljević, Slavica Marinković, Milana Mitrović, Ivo Toševski: INVAZIVNE VRSTE CIKADA (HEMIPTERA: AUCHENORRHYNCHA) U SRBIJI I VEKTORSKI ZNAČAJ U PRENOŠENJU FITOPLAZMI
13:00-13:15	Aleksandra Ignjatović Čupina, Mihaela Kavran, Dušan Petrić, Jeremy Bouyer, Arianna Puggioli, Romeo Bellini, Wadaka Mamai, Sara Opačić, Sara Šiljegović, Nemanja Avrić, Miloš Petrović, Zoran Francuski, Dragan Dondur, Uroš Vljakov, Dragana Radulović, Stefan

DIVERZITET PARAZITOIDA ŠTITASTIH VAŠI (HEMIPTERA: COCCIDAE) U SRBIJI

Marina Dervišević^{1*}, Aleksandar Stojanović², Draga Graora³

¹Institut za pesticide i zaštitu životne sredine, Banatska 31b, 11080 Beograd – Zemun

²Prirodnjački muzej, Njegoševa 51, 11000 Beograd

³Univerzitet u Beogradu – Poljoprivredni fakultet, Nemanjina 6, Beograd – Zemun

E-mail: marina.dervisevic@pestring.org.rs

Štitaste vaši (Hemiptera: Coccidae) su široko rasprostranjene i predstavljaju značajne štetočine u poljoprivredi, šumarstvu i hortikulturi. Naseljavaju uglavnom višegodišnje biljke, pa je njihovo prisustvo vezano za voćke, vinovu lozu, šumsko drveće, žbunje i ukrasne drvenaste biljke. Većina vrsta su polifagne, ali mogu biti i monofagne i oligofagne. Prouzrokuju štete isisavanjem sokova iz biljaka, izazivajući poremećaj mnogih fizioloških procesa što se manifestuje smanjenjem godišnjeg prirasta, sušenjem i opadanjem lišća, smanjenjem prinosa i kvaliteta plodova.

Štitaste vaši prati brojna kompleks entomofaga uključujući parazitoidne osice iz reda Hymenoptera, natfamilije Chalcidoidea. Ovo je raznovrsna grupa insekata sa preko 22000 opisanih vrsta, među kojima se predstavnici familija Encyrtidae i Aphelinidae ističu kao posebno značajni i često korišćeni u programima biološke kontrole širom sveta.

Proučavanje diverziteta parazitoida štitastih vaši iz familije Coccidae obavljeno je u periodu od 2014-2017. godine u 40 lokaliteta na području Srbije. Nadzemni delovi biljaka infestirani vašima uzorkovani su tokom cele godine a potom dopremani u laboratoriju i detaljno pregledani. U cilju gajenja parazitoida, biljni materijal je odlagan u staklene cilindre ili flakone pokrivene gustom sintetičkom mrežom. Pregled je vršen svakodnevno i vođena je detaljna evidencija o vremenu i broju eklodiranih parazitoida. Osice su preparovane metodom lepljenja na kartončice, a zatim determinisane od strane drugog autora do nivoa vrste.

Sa 16 vrsta štitastih vaši, odgajene su ukupno 6264 jedinke parazitoida (Hymenoptera: Chalcidoidea). Determinisana je 41 vrsta, od kojih 26 pripada familiji Encyrtidae, 10 familiji Aphelinidae, po dve vrste familijama Eulophidae i Pteromalidae i jedna vrsta familiji Eupelmidae.

Među utvrđenim vrstama parazitoida 14 je novo u fauni Srbije: *Coccophagus piceae* Erdos, *Coccophagus proximus* Yasnosh, *Coccophagus shillongensis* (Hayat and Singh) i *Coccophagus silvestrii* Compere (Aphelinidae); *Blastothrix brittanica* Girault, *Blastothrix erythrostetha* (Walker), *Blastothrix hedqvisti* (Sugonjaev), *Encyrtus infidus* (Rossi), *Metaphycus hageni* Daane and Caltagirone, *Metaphycus stanleyi* Compere, *Metaphycus unicolor* Hoffer i *Microterys hortulanus* Erdos (Encyrtidae); *Aprostocetus leptoneuros* (Ratzeburg) (Eulophidae) i *Eunotus obscurus* Masi (Pteromalidae).

Parazitoidne osice su odgajene iz različitih razvojnih stadijuma vaši. Najveći broj vrsta (29) su parazitoidi ženki, 9 vrsta su parazitoidi larvi drugog stupnja i ženki, jedna vrsta je parazitoid larvi drugog i trećeg stupnja kao i ženki dok su dve vrste parazitirale samo larve

drugog stupnja vaši. Kod većine parazitoida, među eklodiranim jedinkama bila su zastupljena oba pola, pri čemu su ženke bile brojnije od mužjaka.

Tokom istraživanja, vrsta *Coccophagus lycimnia* je bila najzastupljenija u kolonijama vaši. Registrovana je kao parazitoid larvi drugog stupnja svih 16 vrsta vaši i kao parazitoid ženki 11 vrsta vaši.

Ključne reči: Coccidae, diverzitet, parazitoidi, Srbija.

Zahvalnica: Istraživanja prikazana u ovom radu finansirana su sredstvima Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije (451-03-47/2023-01/ 200214).